

1. Temat: Praktyka czyni mistrza – ćwiczymy pisownię wyrazów z *ch* i *h*.

Ortografia dla każdego

Pisownia wyrazów z *ch* i *h* – przypomnienie wiadomości

Na rozgrzewkę

- Wskaż wyraz, którego pisownię uzasadnisz za pomocą reguły.

duch *marchewka* *hantle*

Przypomnienie

Ch piszemy:

- gdy wymienia się na *sz*,
Przykłady:
mucha – muszka, paluchy – paluszki
- na końcu wyrazu,
Przykłady:
pech, groch, orzech, uśmiech
- po literze *s*,
Przykłady:
schować się, schłodzić, schwytać
- w większości wyrazów, gdy na nic się nie wymienia.
Przykłady:
chemia, zachwyt, machać, chaos

H piszemy:

- gdy wymienia się na *g, ż, z* (dotyczy to jednak tylko kilku wyrazów),
Przykłady:
druhna – druhyma, wahać – waga, błahy – błazen
- w większości wyrazów, gdy na nic się nie wymienia.
Przykłady:
herb, hardy, hałasować, harcerz, herbata, hydra, heros

Czas na ćwiczenia

- Przepisz każde zdanie. Zamiast znaków wstaw słowa z *ch*. Objaśnij pisownię użytych wyrazów.
W pomieszczeniu unosił się plękny upieczonego ciasta.
Gdy zapadł , dzieci wróciły do domu.
Na najwyższym poziomie budynku znajduje się .
- ★ Do podanych wyrazów dopisz kojarzące się z nimi słowa zawierające *sch*.
korytarz, piętra, stopnie – świt, słońce, jutrenka – baczówka, nocleg, wypoczynek –

238

Pisownia wyrazów z *ch* i *h*

3. Uzupełnij podpisy pod zdjęciami przymiotnikami utworzonymi od słów w nawiasach. Wyróżnij kolorem wymianę *ch* na inną literę.

[?] żart. (śmiejch)

Ciastko z [?] kremem. (puch)

[?] film. (strach)

Sukienka w [?] (groch)

4. Przepisz podane zdania, uzupełniając wyrazy *ch* lub *h*. Podkreśl słowo z *h* wymiennym. Ćwiczenie wykonaj w zeszyście.

[?]erakles był greckim półbogiem, czyli [?]erosem.

Uranos i Gaja wylonili się z ot[?]łani, czyli [?]aosu.

Ikar nie zawa[?]ał się wzbić do słońca.

Persefona zrywała pa[?]nące [?]iacynty.

Ortografia w praktyce

Jak już wiesz, niektóre wyrazy brzmią tak samo, ale różnie należy je zapisywać. Czasem bowiem pisownia decyduje o znaczeniu danego słowa.

Na przykład wyraz *hart* oznacza wytrzymałość fizyczną i psychiczną, a *chart* – psa myśliwskiego.

O pomyłkę nietrudno!

❓ Co znaczą podane zdania?

W Chelmie jest pełno skarbów.

W helmie jest pełno skarbów.

Polecenia:

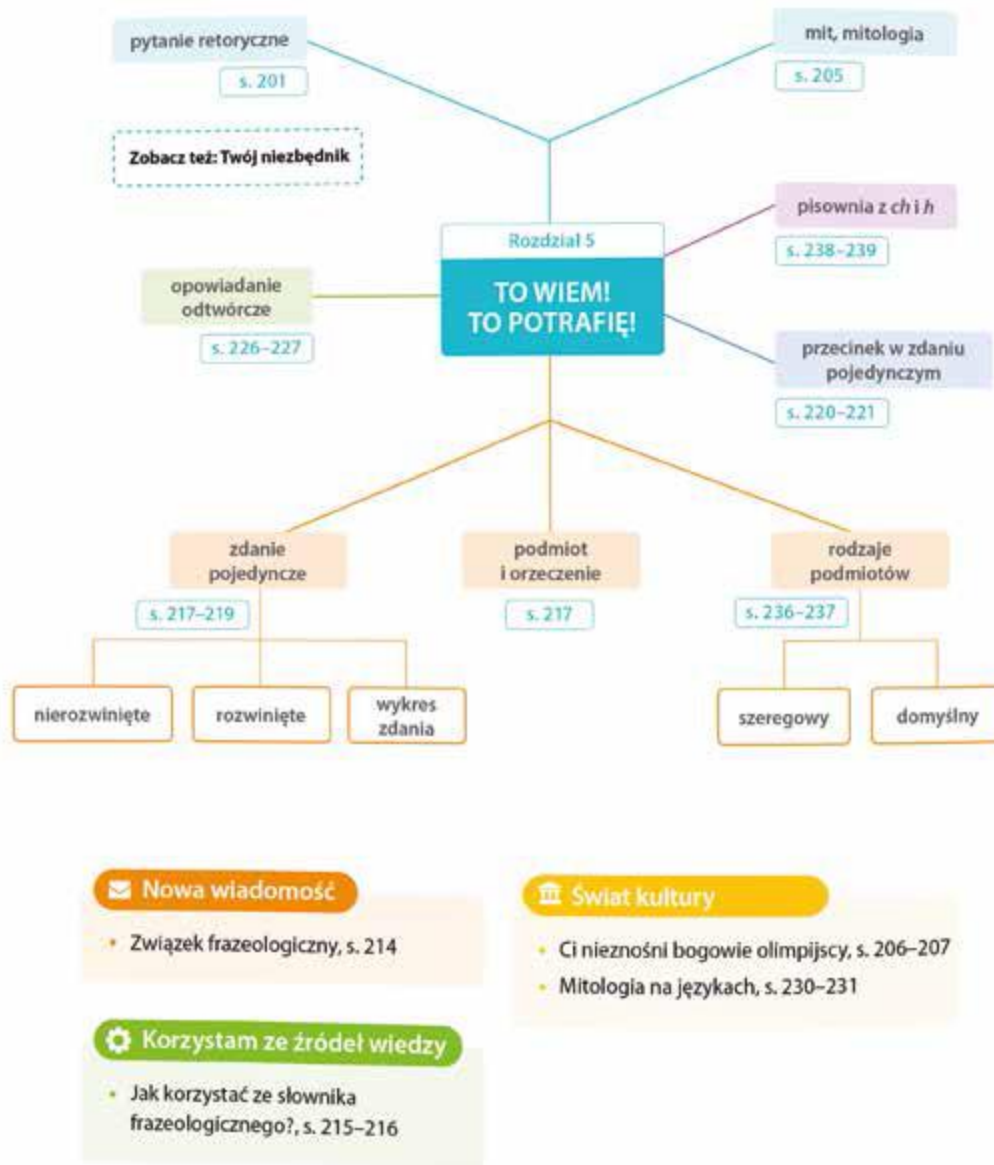
1. Zapisz temat w zeszyście.
2. Zabawa ortograficzna - poniżej napisane są wyrazy pochodzące z mitu o Heraklesie. Przyjrzyj im się uważnie, przeczytaj je, po czym zakryj kartkę i postaraj się zapisać podane słowa w zeszyście bezbłędnie i w odpowiedniej kolejności.

chcąc, Hera, chłopak, kucharska, puchar, Hermes, Hefajstos, wybuchnąć, bohater, najechać, hydra, herold, niechaj, wierzch

3. Przypomnij sobie zasady pisowni wyrazów z *ch* i *h*. Wklej przypomnienie do zeszytu.
4. Zrób ćw. 1, 3 i 4.

2. Temat: Czas na powtórkę! – powtarzamy wiadomości z rozdziału 5.

Podsumowanie

Polecenia:

1. Zapisz temat w zeszytcie.
2. Wklej do zeszytu wykres z podsumowaniem rozdziału 5 z podręcznika.
3. Przypomnij sobie wiadomości z rozdziału 5.
4. Sprawdź swą wiedzę i umiejętności. Przeczytaj poniższy fragment i udziel odpowiedzi na pytania do tekstu.

Słownik kultury antycznej

ZAPISZ
W ZESZYCIE

Fragmenty

Atena [...], córka Zeusa. Urodziła się z głowy ojca, dlatego uchodziła za uosobienie wszelkiego rozumu i mądrości; przysłała na świat w pełnej zbroi, stąd bogini wojowników; posiadała liczne przydomki: [...] Pallas – potrząsająca dzidą, Ergane – biegła w przędzeniu i tkaniu, Bulaja – darząca ludzi dobrą radą, Ksenia – patronka praw gościnności, Agoraja – zsyłająca dar wymowy na zgromadzeniach, Polias – opiekunka miasta [...]. [...] Atrybutami Ateny były: tarcza [...], dzida, hełm, sowa (dziś jeszcze symbol mądrości) i drzewo oliwne. Gdy bogowie dzielili się panowaniem nad ziemią, Atena stoczyła z Posejdonem spór o opiekę nad Atenami; spór wygrała, ofiarując miastu oliwkę, podstawowe źródło bogactwa Attyki¹. Atena jako patronka Aten, nazwanych od jej imienia, była tam otaczana szczególną czcią: na akropolis² znajdowała się najwspanialsza świątynia Ateny – Partenon. [...] Najsłynniejsze posągi Ateny to rzeźby Fidiasza [między innymi] Atena Partenos [...]. [...] Przez Rzymian utożsamiana z Minerwą³.

¹ Attyka – historyczna kraina w starożytnej Grecji.

² Akropolis – część miasta znajdująca się na wzniesieniu.

³ Utożsamiana z Minerwą – uznana za tę samą boginię co rzymska Minerwa.

1. Wybierz F przy stwierdzeniu fałszywym.

1.	Atena to patronka mądrości.	F
2.	Atena ofiarowała Rzymianom oliwkę.	F
3.	Partenos to świątynia Ateny na Akropolis.	F

2. Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Atrybut to inaczej

A. dzieło sztuki.

C. przedmiot ze stali.

B. narzędzie walki.

D. znak rozpoznawczy.

3. Podaj trzy atrybuty Ateny.

4. Przydomkiem Ateny nie była

A. Pallas.

C. Ksenia.

B. Polias.

D. Minerwa.

Sprawdź wiedzę i umiejętności

5. Na podstawie tekstu oceń prawdziwość podanych informacji. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

Konkurentem Ateny do opieki nad Atenami był Zeus.	P	F
Atena wyskoczyła z głowy Zeusa, dlatego stała się boginią mądrości.	P	F

6. Przyporządkuj nazwy oznaczone literami A–D właściwym wyrazom ponumerowanym 1–4.

A. sowa	1. Fidiasz
B. drzewo oliwne	2. mądrość
C. rzeźba	3. Posejdon
D. morze	4. Atena

7. Dokończ podane zdanie.

W tekście wyrazem bliskoznacznym do słowa *opiekunka* jest wyraz ?.

8. Atenie przypisywano wiele funkcji. Czym opiekowali się inni znani Ci bogowie lub boginie? Podaj dwa przykłady.

9. Przekształć podane zdania tak, aby zastąpić podkreślone fragmenty odpowiednimi wyrażeniami pochodzącymi z mitologii.

szyfrowa praca, pięta Achillesa, nić Ariadny, paniczny strach

- Punktualność to ślabý punkt wielu osób.
- Adam znalazł sposób wybrnięcia z tej sytuacji.
- Skrzypienie drzwi wzbudziło w Tomku nieopanowany lęk.
- Walka o segregację śmieci to niekończące się zajęcia.

10. Przeczytaj podany tekst, a następnie wykonaj polecenia.

Wędrował po górach przełęczach wąwozach i dolinach. Pewnego dnia dotarł na tratwie na wyspę Lemnos. Znajdowała się tam kuźnia kulawego Hefajstosa – boga ognia sztuki kowalskiej i złotniczej. Hefajstos ogromnie ucieszył się z tej niezapowiedzianej wizyty. Na moment mógł się oderwać od swojej codziennej pracy czyli wykuwania piorunów dla Zeusa.

- Przepisz zdania do zeszytu i uzupełnij je przecinkami tam, gdzie to konieczne.
Jak wstawienie przecinków wpłynęło na zrozumienie tekstu?
- Nazwij podmiot występujący w pierwszym zdaniu, wskaż orzeczenie.

11. Podaj przykład wyrazu, w którym pisownię *h* trzeba zapamiętać, a nie tłumaczyć jej żadną regułą ortograficzną.

12. Rozwiń zdania zgodnie z treścią mitów.

Demeter cierpiała.
Ikar spadł.

13. Napisz opowiadanie o przygodach wybranej postaci mitologicznej.

3. Temat: Jakie drogowskazy odnajdziemy w książkach?

6 W poszukiwaniu drogowskazów

Rebecca Campbell
[czytaj: rebeka kambell],
Nie przeszkadzać

olej na płótnie
61 x 50 cm
kolekcja prywatna
XXI wiek

Przyjrzyj się obrazowi, a następnie odpowiedz na pytania.

1. Czym najbardziej zaskakuje obraz Rebeki Campbell? Kogo lub co uważasz za najważniejszy element przedstawiony w tym dziele? Uzasadnij swoją opinię.
2. Co można powiedzieć o postaci, która siedzi w fotelu? Jak się czuje? Co skupia jej uwagę?
3. Jak myślisz, dlaczego artystka nadała swojemu obrazowi tytuł *Nie przeszkadzać*? W jakich sytuacjach masz ochotę wywiesić na drzwiach kartkę z takim napisem?
4. Jak sądzisz, czego ludzie szukają w książkach? Jaki związek dostrzegasz między obrazem a tytułem rozdziału?

Polecenia:

1. Zapisz temat w zeszycie.
2. Przyjrzyj się obrazowi „Nie przeszkadzać”.
3. Wydrukuj i wklej do zeszytu ten obraz i podpisz go (nazwisko malarza i tytuł).
4. Co Cię zaskoczyło na tym obrazie?
Co jest na nim najważniejsze?
Czego ludzie szukają w książkach?

W poszukiwaniu drogowskazów

Zanim przeczytasz

- Podaj skojarzenia do słów *nadzieja* i *litość*.

GDY TATA JEST W NIE-
BEZPIECZENSTWIE

Adam Mickiewicz

Powrót taty

„Pójdźcie, o dziatki¹, pójdźcie wszystkie razem
Za miasto, pod słup na wzgórek,
Tam przed cudownym kłękniście obrazem,
Pobożnie zmówcie paciórek².”

Tato nie wraca; ranki i wieczory
We łzach go czekam i trwodzę;
Rozlały rzeki, pełne zwierza bory
I pełno zbójców na drodze”.

Słyszac to dziatki, biegą³ wszystkie razem,
Za miasto, pod słup na wzgórek,
Tam przed cudownym kłękają obrazem
I zaczynają paciórek.

Całują ziemię, potem: „W imię Ojca,
Syna i Ducha Świętego,
Bądź pochwalona, przenaświętsza Trójca,
Teraz i czasu wszelkiego”.

Potem: Ojcze nasz i Zdrowaś, i Wierzę,
Dziesięcioro⁴ i koronki⁵,
A kiedy całe zmówili pacierze,
Wyjmą książeczkę z kieszonki:

¹ Dziatki – dzieci.

² Paciórek – pacierz, modlitwa.

³ Biegą – bieżą.

⁴ Dziesięcioro – odnosi się do dziesięciu przykazań Bożych.

⁵ Koronka – modlitwa wzorowana na różańcu.

I litaniją⁶ do Najświętszej Matki
Starszy brat śpiewa, a z bratem
„Najświętsza Matko – przyspiewują dziatki –
Zmiłuj się, zmiłuj nad tatem⁷!”

Wtem słyhać tarkot⁸, wozy jadą drogą
I wóz znajomy na przedzie;
Skoczyły dzieci i krzyczą jak mogą:
„Tato, ach, tato nasz jedzie!”

Obaczył⁹ kupiec, lzy radośne¹⁰ leje,
Z wozu na ziemię wylata¹¹;
„Ha, jak się macie, co się u was dzieje?
Czyście tęskniły do tata¹²?”

Mama czy zdrowa? ciotunia? domowi¹³?
A ot rozyunki¹⁴ w koszyku”.
Ten sobie mówi, a ten sobie mówi,
Pełno radości i krzyku.

„Ruszajcie – kupiec na sługi zawoła –
Ja z dziećmi pójdę ku miastu”.
Idzie... aż zbójcy obkoczą dokoła,
A zbójców było dwunastu.

Brody ich długie, kręcone wąsiska,
Wzrok dziki, suknia plugawa¹⁵;
Noże za pasem, miecz u boku błyska,
W ręku ogromna buława¹⁶.

Krzyknęły dziatki, do ojca przypadły,
Tuląc się pod płaszcz na łonie¹⁷;
Truchleją¹⁸ sługi, struchlał pan wybladły,
Drżące ku zbójcom wzniosł dłonie.

⁶ *Litanija* – litania, rodzaj modlitwy wyrażającej błaganie lub prośbę o pomoc.

⁷ *Tatem* – tatą.

⁸ *Tarkot* – turkot.

⁹ *Obaczył* – zobaczył.

¹⁰ *Radośne* – radosne.

¹¹ *Wylata* – wyskakuje.

¹² *Tata* – taty.

¹³ *Domowi* – tu: domownicy.

¹⁴ *Rozyunki* – rodzynki.

¹⁵ *Plugawa* – tu: brudna, niechlujna.

¹⁶ *Buława* – broń składająca się z trzonu zakończonego ciężką galką; pałka.

¹⁷ *Łono* – brzuch.

¹⁸ *Truchleć* – drętwieć z przerażenia.

„Ach, bierzcie wozy, ach, bierzcie dostatek”,
Tylko puszczajcie nas zdrowo,
Nie róbcie małych sierotami dzieciak
I młodej małżonki wdową”.

Nie słucha zgraja, ten już wóz wyprzęga,
Zabiera konie, a drugi
„Pieniędzy!” – krzyczy i buławą sięga,
Ów z mieczem wpada na sługi.

Wtem: „Stójcie, stójcie!” – krzyknie starszy zbójca
I spędza bandę precz z drogi,
A wypuściwszy i dzieci, i ojca,
„Idźcie – rzekł – dalej bez trwogi”.

Kupiec dziękuje, a zbójca odpowie:
„Nie dziękuj, wyznam ci szczerze,
Pierwszy bym pałkę strzaskał na twój głowie,
Gdyby nie dzieciak pacierze.

Dziatki sprawiły, że uchodzisz cało,
Darzą cię życiem i zdrowiem;
Im więc podziękuj za to, co się stało,
A jak się stało, opowiem.

Z dawna już słysząc o przejeździe kupca,
I ja, i moje kamraty²⁰,
Tutaj za miastem, przy wzgórkach u słupca²¹,
Zasiadaliśmy na czaty²².

¹⁹ Dostatek – tu: dobytek.

²⁰ Kamrat – towarzysz, kompan.

²¹ Słupiec – słup.

²² Na czaty – inaczej: na przeszpiegi, na zwiady.

Dzisiaj nadchodzę, patrzę między chrusty²³,
Modlą się dziatki do Boga;
Słucham, z początku porwał mię²⁴ śmiech pusty,
A potem litość i trwoga.

Słucham, ojczyste przyszły na myśl strony,
Buława upadła z ręki;
Ach, ja mam żonę! i u mojej żony
Jest synek taki maleńki.

Kupcze! jedź w miasto, ja do lasu muszę;
Wy, dziatki, na ten pagórek
Biegajcie sobie, i za moją duszę
Zmówcie też czasem paciółek²⁵.

²³ Chrusty – zarosła.

²⁴ Mię – dzisiaj: mnie.

Po przeczytaniu

1. Wymień postacie występujące w utworze Adama Mickiewicza.
2. W jaki sposób ukazywanie wydarzeń z perspektywy różnych osób wpływa na odbiór utworu?
- 3. Kto wypowiada się w pierwszych dwóch zwrotkach? Dlaczego zapisano je w cudzysłowie?
4. Jak zostali przedstawieni zbójcy? Co sądzisz o takim sposobie ukazania postaci?
5. Co uratowało życie kupca i jego dzieci? Dlaczego zbójca odstąpił od swoich zamiarów? O czym to świadczy?
6. Odczytajcie *Powrót taty* z podziałem na role.

Praca twórcza

7. Pokaż – tylko za pomocą mowy ciała – emocje, które towarzyszyły dzieciom, gdy
 - ich ojciec długo nie wracał do domu,
 - tata wrócił,
 - napadli na nich zbójcy.

Polecenia:

1. Zapisz temat w zeszytcie.
2. Odpowiedz na pytanie: co przeżywamy, gdy ktoś nam bliski jest w dalekiej podróży? (co czujemy, o co się martwimy, Czego pragniemy)
3. Przeczytaj na głos utwór „Powrót taty”.
4. Kto występuje w utworze?
5. Czy jesteśmy w stanie powiedzieć, ile dzieci w nim występuje?
6. Odpowiedz na pytania:
Jak myślisz, dlaczego dwie pierwsze zwrotki są zapisane w cudzysłowie?

Jęz. polski 11-15.05.2020 r.

Kto wypowiada te słowa?

Co przeżywa ta osoba? Czego się obawia?

Do kogo się zwraca? O co prosi?

7. Jak zostali przedstawieni zbójcy? Narysuj jednego z nich.